

A Természettudományi Múzeum Föld- és Őslénytárának kis-

Foraminifera gyűjteménye.

DR. NYIRÓ M. RÉKA

A Foraminiferáknak a nyersanyagkutatóban játszott egyre fontosabb szerepe már évtizedek óta a mikropaleontológiai kutatások középpontjába állította ezt a csoportot. A nyersanyagkutatás során furások százai, ezrei ontják a Foraminifera-, elsősorban kis-Foraminifera-anyagot, mely feldolgozása után nemcsak dokumentumként, hanem értékes összehasonlító anyagként is szolgál. A közöttük való gyors tájékozódás, kiemelésük összehasonlítására, elengedhetetlen feltétele a korszerű őslénytani vizsgálatoknak, mely nemcsak a határozókönyvekre támaszkodik, hanem lehetőleg összehasonlító anyaggal is dolgozik. S itt rögtön felmerül az elhelyezés tárolás és nyilvántartás problémája.

A mikropaleontológiai irodalom bővelkedik módszertani cikkekben, de igen kevés közöttük az olyan, mely támpontot adna egy korszerű, gyorsan és egyszerűen kezelhető kis-Foraminifera-gyűjtemény összeállítására és kezelésére vonatkozóan. Az utóbbi időben B o l t o v s k o y , majd H a g n közlik mikropaleontológiai gyűjteményük felállításának alapelveit és a kezelés módját. Az utóbbi gyűjteményt személyesen is módomban volt Münchenben tanulmányozni, s egyrészt az itt tapasztaltakat, valamint más külföldi és hazai gyűjtemények adottságait figyelembevéve most kialakuló gyűjteményünket összeállítani.

Célunk az, hogy a Természettudományi Múzeum Föld- és Őslénytárában összegyűjtsük azokat a faunaegyütteseket, melyek az egyes korokra és szintekre, illetve fáciesekre jellemzőek. Arra törekszünk, hogy hazai típusszelvényeink kis-Foraminifera-faunája minél teljesebben szerepeljen gyűjteményünkben. Ezenkívül nagyon fontosnak tartjuk a külföldi típuslelőhelyek anyagának beszerzését is.

Másik célunk egy rendszerintani gyűjtemény összeállítása. Itt a fajokat asszociációkból kiemelve, szisztematikailag rendezzük el, a lehetőség szerint minél több lelőhelyről származó példányokkal képviseltetve. Mindkét gyűjteménnyel szembeni követelmény az anyag olyan szempontok szerinti tárolása, mely annak gyors és tudományos igényeknek megfelelő kiemelését lehetővé teszi.

Ezt segíti elő az u.n. növedéknapló, mely független a Tár leltárkönyvétől. Ebbe bevezetjük a minták sorszámát a beérkezés sorrendje szerint. Ezt a számot kapja a kőzetminta, az iszapolásai maradék, valamint a faunacella is. A faunacellában a teljes faunaegyüttest megtaláljuk. Ebből emeljük ki az egyes fajokat a rendszerintani gyűjtemény számára, mely ilyenkor is viszi magával a minta sorszámát. A növedéknaplóba a sorszámon kívül bevezetjük a lelőhely, a réteg s a kor adatait. Majd az iszapoló személyét, az iszapolás módját és az iszapolt mennyiséget, végül az elhelyezés módját /cella, fiola, zacskó, stb./, a szekrény és fiók számát és a faunára vonatkozó legfontosabb összefoglaló megjegyzéseket jegyezzük be. Az iszapolási maradékot egy 5x2,5 cm-es fiolába, nagyobb mennyiség esetén a fiolán kívül még papírzacskóban tároljuk.

A faunacellát és az üvegfiolában elhelyezett iszapolási maradékot kronológiai, azon belül pedig lelőhelyszerinti sorrendben tároljuk, míg a kőzetmintát a növedéknapló sorszáma szerint helyezzük el. Egy-egy feldolgozott szelvény fajokra szétválogatott

faunáját az u.n. törzscellával együtt egy 47 kamrát tartalmazó cellában tároljuk, mely szintén a lelőhely szerinti elrendezésben található. E szétválogatott anyagot tartalmazó cellák azonban megkapják a tári leltárkönyv egy számát is.

A gyűjtemény anyagának könnyebb kezelhetőségét egy regiszteres füzet is segíti, melyben a lelőhelyek alfabetikus sorrendben a növedéknapló sorszámával kiegészítve megtalálhatók.

A szisztematikai gyűjteményt P o k o r n y rendszere alapján állítjuk össze. Egy-egy nemzetség fajai a 47 rekeszes cellában nyernek elhelyezést s a cella a genusz vagy a család nevének szerepel egy kartonon. A kartonon a fajnéven kívül a lelőhely, a kor és a határozó neve szerepel. A kartonokat rendszertani sorrendben tároljuk. A holotipusokat a törzsfauát tartalmazó törzscella mellett külön rekeszben tároljuk, természetesen leltári számmal ellátva.

Amit most elmondtunk, az mind az új gyűjtésű anyagra vonatkozik. A régi gyűjtésű anyag már visel leltári számot s ezért a kis-Foraminifera-gyűjteményben más szám alatt nem szerepelhet. Nyilvántartás céljából azonban a növedéknaplóban és a lelőhelyeket fel-tüntető regiszterben megtalálhatók.

Jelenleg a Tár kis-Foraminifera-gyűjteményében 250-nél több lelőhely 1100 mintája szerepel. Ebből 115 minta külföldi típuslelőhelyről származik. A gyűjtemény tulnyomó része harmadidőszaki anyagot foglal magába.

Ennyiben kívántuk vázolni Muzeumunk kis-Foraminifera gyűjteményének tárolási és nyilvántartási módját. Miután az ilyen összehasonlító anyag felállítása, kezelése és továbbfejlesztése a Muzeum legsajátosabb profiljába tartozik, e kedvező lehetőségeket kihasz-

nálva arra törekszünk, hogy minél korszerűbb és teljesebb gyűjteményt állítsunk össze. Egy ilyen gyűjteménnyel kívánunk a mikropaleontológia különböző ágazataiban munkálkodó szaktársaink munkájához segítséget nyújtani.